

# JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

## A muzulmán jog

Janzsó Donát

Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar

Jogász hallgató IV. évfolyam

2010.

## Tartalomjegyzék

1. A Shari'a
  2. Az iszlám jog forrásai: a Korán, a Szunna, az Idzsma, és a Kijász
    - 2.1. A Korán
    - 2.2. A Szunna
    - 2.3. Az Idzsma
      - 2.3.1. A taklid
    - 2.4. A Kijász
  3. A Saria, mint jogok és kötelességek összessége
    - 3.1. Isten jogait, amelyeket mindenkinek tiszteletben kell tartania.
    - 3.2. Azokat a jogokat, amelyeket az ember saját magával szemben bír.
    - 3.3. Azokat a jogokat, amellyel a többi ember rendelkezik az egyénnel szemben.
      - 3.3.1. Saria családról szóló törvényei
      - 3.3.2. A házasságkötés
      - 3.3.3. A rokonok eltartása
      - 3.3.4. Az öröklés
      - 3.3.5. A Saria szabályai az egész muszlim világot átfogó testvériségi kapcsolatra
  - 3.4. Az összes teremtmény jogai
- Irodalomjegyzék

„...ha valaki megöl egy emberi lényt, anélkül, hogy annak halála bosszú lenne valaki másnak a megöléséért, vagy megtorlás lenne azért, hogy a megölt romlást okozott volna a földön, - akkor olyan az, mintha az összes embert ölte volna meg. Aki ellenben életben tart valakit, olyan az, mintha az összes embert életben tartotta volna.”

Korán (5.32)

## 1. A Shari'a

Az iszlám egy olyan szabályrendszer, amely a muszlim hívőember életét teljes mértékben rendezni kívánja, így nem lehet külön iszlám jogról és iszlám vallásról beszélni, mert csak egyetlen iszlám létezik, egységes követelményrendszerrel és magatartási szabályokkal, amit shari'a-nak neveznek. A shari'a, ami csapást, ösvényt, követendő utat jelent, egy az életviszonyok teljességét szabályozó, kizárólagos szabályrendszer, amin belül létezik egy elkülöníthető terület, amely még leginkább hasonlítható az európai jogfogalommal. Ezt fiqh-nek nevezik, és fő szerepe, hogy megfelelő iránymutatásokat szolgáltasson a muszlimok magatartásának megítélésére. A fiqh szabályai alapvetően két nagy csoportra oszthatóak. A tételes jog (a furu) kategóriája magában foglalja mind az anyagi jog, mind az eljárásjog részletes szabályait. A klasszikus iszlám jog az eljárásjogot elsősorban az eljáró bíró kötelezettségeiként fogta fel, ami az iszlám kezdeti időszakában a kalifa joga volt, akinek döntésével szemben természetesen (több évszázadig) semmilyen jogorvoslatnak nem volt helye. A tételes jog mellett az fiqh-nek sajátos része az a jogi módszertan (az uszul), ami a jogforrásokra, a szabályok rendszerezésére és a jogtalálásra, valamint az adott esetre alkalmazható szabály megalkotására, vagy értelmezésére vonatkozó ismeretek gyűjteménye.<sup>1</sup>

A muszlim jogtudomány a középkorban alakult ki, ami magyarázatot ad annak sajátos vonásaira, például intézményeinek archaikus jellegére, vagy rendszerezésének jellegzetességére, aminek alapja a Korán, az Iszlám szent könyve.<sup>2</sup>

<sup>1</sup> Bóka János: Az iszlám jog alapjai. In.: Badó Attila-Loss Sándor (szerkesztők): Betekintés a jogrendszerek világába. Nyitott Könyv Kiadó, Budapest, 2003.

<sup>2</sup> Visegrády Antal: Jogi alaptan. Janus Pannonius Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Pécs, 1996.

## 2. Az iszlám jog forrásai: a Korán, a Szunna, az Idzsma, és a Kijász

### 2.1. A Korán

A Korán önmagában nem törvénykönyv, jogi szempontból csak egy vezérfonal, melynek alapján a vitás esetek eldönthetőek. Az iszlám szent könyvében kb. 350 jogi tartalmú, verset találhatunk, melyek mindig egy konkrét ügy eldöntését írják le. A Korán nyelve a muszlimok hite szerint a legtökéletesebb arab, ami idegen szavakat nem is tartalmaz, így a jogi szaknyelv is az arab, aminek a szabatos átültetése más nyelvekre szinte lehetetlen.

A Korán szövege hosszú idő alatt nyerte el végleges formáját, a különböző időkben keletkezett fejezeteket (szúrák) tartalmuk és nyelvezetük alapján szokás a mekkai és a medinai fejezetekre osztani. Mohamed egészen haláláig nem tekintette a már kinyilatkoztatott szövegrészeket véglegesnek. Ez az eltörlés (naszh) jelensége, amelynek során egy későbbi kinyilatkoztatás eltörl, vagy tartalmában megváltoztat egy korábbi. Ezért is rendkívül fontos a kinyilatkoztatások időrendjének pontos ismerete, hogy az eltörölt és az eltörlő versek kapcsolata világos legyen.

A Korán az iszlám jog elsődleges forrása, az összes jogforrás erre a könyvre épül, és azok ellentmondásainak feloldására is magát a Koránt kell alkalmazni.<sup>3</sup> Ahogyan a Korán mondja: „Ti hívők! Engedelmeskedjete Allahnak és engedelmeskedjete a küldötteknek, és azoknak, akik jogosultak közületek a parancsolásra! És ha valamiben összekülönböztök, vigyétek azt Allah és a küldött elé, ha hisztek Allahban és a Végző Napban. Ez jobb és illendőbb értelmezés, (mint a tiétek).”<sup>4</sup> (4:59).

### 2.2. A Szunna

A Szunna Mohamednek, a próféták pecsétjének tetteiről, mondásairól, életmódjáról és különféle élethelyzeteiben való viselkedéséről szóló gyűjtemény. Ezeket a hagyományokat azok igazolták, akik a Prófétával együtt éltek vagy más forrásból, de megbízható hírt kaptak felőle. Később

---

<sup>3</sup> Bóka János: i.m.

<sup>4</sup> Korán. Az 1923. évi kairói kiadás szövegéből fordította: Simon Róbert, szerk: Puskás Ildikó. Helikon kiadó, 1994. (4.szúra 59)

vallástudósok gyűjtötték össze ezeket a hadiszokat, szétválogatták őket és nagyon gondosan megvizsgálták az eredetüket, valóságukat, majd csak azokat a hagyományokat foglalták össze könyvek formájában, amelyeket elismert hagyományozók láncolatán át vissza lehetett vezetni egészen Mohamedig. A legmegbízhatóbbnak al-Bukhári, Muszlim, an-Naszái, Abu Dáúd, at-Tirmidi és Ibn Mádzsah gyűjteményei számítanak.<sup>5</sup>

A Korán és a Szunna közötti lényegi különbség, hogy a Korán közvetlen isteni kinyilatkoztatás, míg a Szunna csak isteni sugalmazás hatására keletkezett.<sup>6</sup>

### 2.3. Az Idzsma

Bár az iszlám jog elsődleges forrása a Korán, legnagyobb gyakorlati jelentősége mégis a jogtudósok egybehangzó vélekedésének van. Az idzsma jelenti az iszlám jogdogmatikai alapját, és a jogászok is elsősorban az idzsma által elfogadott jogkönyveket használják fel munkájukhoz, nem pedig a Koránt. A tanácskozást, a vitás ügyek megegyezéssel való rendezését az iszlám mindig is kulcsfontosságúnak tartotta, a Korán szerint is azok járnak el helyesen, „akik megtanácskozzák egymás között az ügyeiket”<sup>7</sup>. Ebből következtettek a jogtudósok arra, hogy a közös álláspont csaknem a kinyilatkoztatással azonos jogforrási jelentőségű lehet. Az idzsma nem tévesztendő össze a szokásjoggal, aminek egy kinyilatkoztatáson alapuló jogrendszerben nemigen lehet szerepe, itt inkább a jogtudósok széles körű konszenzusán nyugvó, egybehangzó vélekedéséről van szó.<sup>8</sup>

#### 2.3.1. A taklid

Mivel a kezdeti időkben minden muszlimnak lehetősége volt arra, hogy a hit alapelveiből kiindulva a vallás részletszabályait maga értelmezze, sőt alakítsa ki, így a Mohamed halála utáni évszázadokban jelentősen elszaporodtak a jogi iskolák. Ennek következtében, az iszlám egységének megőrzése érdekében a jogtudósok elhatározták, hogy bezárják az értelmezés kapuját, vagyis a hívőket rászorítják arra, hogy bizonyos tekintélyeket, illetve azok híveit kövessék. Erre a döntésre, amit taklid-nak, lezárásnak neveznek, a hidzsra - Mohamed medínai futása - után négyszáz évvel került

<sup>5</sup> Abu-l-a'lá Mawdudi: Az iszlám alapelvei. Fordította: Fodor Noémi. Felelős kiadó: Magyarországi Muszlimok Egyháza, Budapest, 2007.

<sup>6</sup> Bóka János: i.m.

<sup>7</sup> Korán (42:38)

<sup>8</sup> Bóka János: i.m.

sor. Minden muszlim szabadon választhat iskolát, annak tanait azonban teljesen és kizárólagosan el kell fogadnia, nincs lehetősége arra, hogy a különböző iskolák előírásokat kombinálja. A taklid óta csak a hanafita, malikita, safiita, és a hanbalita ortodox szunnita jogi iskolákat ismerik el. A síták saját jogi iskolájukat a dzsaafarita iskolát követik.<sup>9</sup>

#### 2.4. A Kijász

Az iszlám jog is elismeri és gyakorolja az analógia útján való logikai következtetést - a kijászt - amit azonban a jogtudósok nem tartanak jogalkotásnak, és aminek a lényege, hogy a felmerült esetet a múltbéli, hasonló ügyben született döntések alapján ítélik meg. Mivel azonban az iszlám jog nem precedensjog, ezért az esetjog rendszerezésére sem történtek eddig komolyabb kísérletek. Mindezek ellenére a mai Szíria területéről elindult egy olyan törekvés, római jogászok hatására, amely egyes kiemelkedő személyek egyéni vélekedésének is jogforrási erőt tulajdonított, ez azonban a mai napig sem tekinthető általánosan elfogadott jogforrásnak.<sup>10</sup>

### 3. A Saria, mint jogok és kötelességek összessége

Általánosan értelemben az iszlám törvénye minden emberre a jogok és kötelességek négy különböző fajtáját szabja, melyek irányt mutatnak az iszlám életmódról és alapvető értékekről:

- 3.1. Isten jogait, amelyeket mindenkinek tiszteletben kell tartania.
- 3.2. Azok a jogok, amelyeket az ember saját magával szemben bír.
- 3.3. Azok a jogok, amellyel a többi ember rendelkezik az egyénnel szemben.
- 3.4. Az összes teremtmény jogai

---

<sup>9</sup> Bóka János: i.m.

<sup>10</sup> Bóka János: i.m.

### 3.1. Isten jogai, amelyeket mindenkinek tiszteletben kell tartania

Isten legelső és legfontosabb joga az, hogy a muszlim ember egyedül benne higgyen, további jogai, hogy vezetését - ahogy az a Koránban le van írva - feltétel nélkül elfogadják és a parancsolatokat legjobb képességeik szerint, őszintén és fenntartások nélkül kövessék, és végül joga a hívőkkel szemben, hogy tiszteljék és imádják őt. Ezeknek az isteni jogoknak, kötelességeknek előjoguk van minden más joggal és kötelességgel szemben, ezért akkor is érvényt kell adni nekik, ha az más kötelességek rovására menne.

Ha például valaki elvégzi imáit azzal sok egyéni jogát kell feláldoznia, erőfeszítéseket kell tennie. A Ramadánban, hajnalhasadástól naplementéig önmegtartóztatást, éhséget és szomjúságot kell vállalnia, ha azonban úton van vagy betegeskedik, abbahagyhatja a böjtölést és a kihagyott napokat egy másik, alkalmas időpontban kell bepótolnia. A nőknek nem kell böjtölniük terhesség, havi vérzés idején vagy ha éppen szoptatnak. Amikor megfizeti a zakátot, vagyonát csökkenti és így bizonyítja, hogy Isten iránti szeretete mindenek előtt áll, a pénztől való függés nem köti gúzsba. A dzsihádban pedig vagyonát és mindenét, ami a birtokában van - sőt még saját életét is - vonakodás nélkül odaadja, sőt nemcsak ezeket áldozza fel, hanem ami talán még nehezebb - szükség esetén mások életét oltja ki. Azonban, az iszlám egyik alapelve, hogy mérlegelni kell a várható haszon és veszteség arányát, és vállalni kell egy kisebb veszteséget azért, hogy megvédhesse magát valamilyen nagyobb kártól. Ugyanakkor azonban tilos az indokolatlan vérontás, idős emberek, nők, gyermekek, betegek és sebesülteket veszélyeztetése, csak azok ellen lehet harcolni, akik a muszlimok ellen támadnak, ellenséges országban is kerülni kell minden pusztítást, és a legyőzöttekkel igazságosan és tisztelettel kell bánni.

Mit jelent néhány emberélet elvesztése - még ha néhány ezerről lenne is szó - azzal a szerencsétlenséggel szemben, amelynek az egész emberiség áldozatául esne, ha győzelmet aratna a rossz a jó felett, és az agresszív tudatlanság győzne Isten vallása felett?

S végül a zarándoklat, ami csak azoknak kötelező, akik elő tudják teremteni a pénzt az utazáshoz és egészségük is lehetővé teszi, hogy magukra vállalják az utazás fáradalmait, valamint csak életében



egyszer - amikor a legmegfelelőbb - kell elvégeznie a zárandoklatot, ha szülei engedélyét megkapta az úthoz, nehogy az idős szülők valamilyen nehézségnek legyenek kitéve, amíg a zárandoklat tart.<sup>11</sup>

### 3.2. Azok a jogok, amelyeket az ember saját magával szemben bír

Az iszlám mindenekelőtt az emberi jólétre és boldogulásra helyezi a hangsúlyt és az a célja, hogy rendezettséget és egyensúlyt hozzon létre az életben. Tiltja minden olyan szer használatát, ami káros lehet az ember testi, lelki és erkölcsi létére, így elutasítja a kábítószeres, az alkohol, a vér, a disznóhús, a ragadozó, a mérges vagy a döglött állatok fogyasztását, tiltja a meztelenséget és megköveteli az embertől, hogy rendes és méltó ruhát viseljen, helyteleníti a henyélést és a tétlenkedést, arra ösztönöz, hogy megkeresse megélhetése költségeit. Megtiltja a teljes önmegtartóztatást és megengedi, vagy inkább előírja hogy az ember élvezze a lét jogos örömeit, s egyúttal istenfélő és állhatatos maradjon az életben, problémái ellenére is.

Míg mindez tiltott, addig az iszlám minden tiszta, egészséges és hasznos dolog alkalmazását kötelességévé teszi az embernek. Arra szólítja fel, hogy ne tagadja meg testétől a tiszta, jó táplálékokat, mert a testnek joga van az emberrel szemben, az embernek saját képességeit, kényelmének és jólétének szolgálatába kell állítania, az iszlám nem kívánja az ember testi vágyainak elnyomását sem, azonban arra szólít fel, hogy ezt tartsa bizonyos keretek között, kielégítésüket kizárólag a házasságban keresse.<sup>12</sup>

### 3.3. Azok a jogok, amellyel a többi ember rendelkezik az egyénnel szemben

A Saria előírja, hogy az ember úgy védje saját jogait, hogy eközben másokét ne sértse meg, arra törekszik, hogy az egyén és a társadalom tagjainak jogai között egyensúly legyen.

Az iszlámban a hazugság bármilyen formában a legszigorúbban tilos, mert az beszennyezi a hazug embert és másoknak kárt okoz, ezzel a békétlenség forrása lesz az egész társadalom számára. A lopás, a rablás, a vesztegetés, a hamisítás, a csalás, a kamatszedés és az uzsora is tiltott, mert a haszon, amelyet az ember általuk szerezhet, úgy jön létre, hogy másokat hátrány ér. A rágalmazás,

---

<sup>11</sup> Abu-l-a'lá Mawdudi: i.m.

<sup>12</sup> Abu-l-a'lá Mawdudi: i.m.

mások megsértése is tilos, akárcsak a fogadás, a sorshúzás, a spekuláció és a szerencsejáték minden fajtája, mert általuk csak sok ezer másik ember kárára nyerhetünk.

Azok a kereskedelmi formák, amelyekben az esetleges veszteség csak az egyik felet terhelné, elítélendőek, mint a tisztességtelen monopóliumok, a készlethalmozás, a feketepiaci üzletek, vagy akár a földbirtok műveletlenül hagyása. Az emberölés, az ellenségeskedés szítása, a rendzavarás és a rombolás is súlyos bűncselekmény. A házasságtörés, az erkölcstelenség és a természetellenes nemi kapcsolatok szintén szigorúan tilosak, mert elkorcsosulást és erkölcstelenséget hoznak a társadalomba, szétzüllesztik az emberek közötti kapcsolatokat és aláássák a közösség egész kultúráját.

### 3.3.1. Saria családról szóló törvényei

A család férjből, feleségből és azok gyermekeiből áll. A férfi a családfő szerepe, rá hárul a felelősség, hogy a nő és a gyermekek eltartásáról gondoskodjon, és megvédje őket az élet minden területén. Az ő feladata, hogy megkeresse a megélhetéshez szükséges anyagi javakat és ellássa mindazokat a kötelezettségeket, amelyek a háztartáson kívülre esnek.

A törvény a nőre szabja azt a feladatot, hogy vezesse a háztartást, gyermekeit a lehető legjobban nevelje és taníttassa, valamint családját a lehető legnagyobb kényelemmel és gondoskodással vegye körül. Az iszlám a nőket feloldotta minden kötelesség alól, amely az otthonon kívülre esik, hogy zavartalanabban fordulhassanak a házon belüli feladatok elvégzéséhez és minden erejüket az otthon nyugalmanak kialakítására és a gyermekek nevelésére koncentrálhassák. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a nőnek tilos lenne elhagyni a házat, ezt természetesen megteheti, miután öltözékére, s bizonyos más szempontokra vonatkozó feltételeket figyelembe vett. Ha az előírt kötelességei mellett van ideje, energiája és kedvet érez hozzá, vállalhat munkát otthonán kívül és ilyenkor az általa megkeresett pénz teljes egészében őt illeti meg - arra költheti, amire akarja - amellet, hogy a férj továbbra is köteles őt eltartani, de csak akkor vállalhat munkát, ha annak nem lesz káros következménye a család életének rendjében, békéjében és a gyermekek nevelésében.

A gyerekek kötelessége pedig, hogy tiszteljék szüleiket, hallgassanak rájuk, felnövekedésük után támogassák és minden szükségessel ellássák őket.<sup>13</sup>

---

<sup>13</sup> Abu-l-a'lá Mawdudi: i.m.

Álljon itt összehasonlításként a magyar Csjt. preambuluma, amely a következőket mondja ki: A házasságról, a családról és a gyámságról szóló törvénynek az a célja, hogy a Magyar Köztársaság Alkotmányának megfelelően szabályozza és védje a házasság és a család intézményét, biztosítsa a házasságban és a családi életben a házastársak egyenjogúságát, fokozza a gyermekekért való felelősséget és előmozdítsa az ifjúság fejlődését és nevelését. E törvény alkalmazása során mindenkor a kiskorú gyermek érdekében figyelemmel, jogait biztosítva kell eljárni. E törvényt a társadalmi és egyéni érdek összhangjának biztosításával kell alkalmazni; a törvényben megállapított jogokkal és köteleességekkel társadalmi rendeltetésüknek megfelelően kell élni.<sup>14</sup>

### 3.3.2. A házasságkötés

Tilos a házasságkötés a szülő és gyermek, mostohaszülő és mostohagyermek, és testvérek között, anyós és vő, após és meny között, ami eddig megegyezik a mi családjogi törvényünkkel, valamint tilos még az anyai és apai ági nagybáccsival és unokahúggal, nagynénivel és unokaöcs-el, valamint fogadott testvérek között házasságot kötni.<sup>15</sup> Ők minden megszorítás nélkül találkozhatnak és a helyes rokonszenvvel érintkezhetnek egymással anélkül, hogy hátsó gondolatok merülhetnének fel eközben bárkiben is. Eltekintve a házasságkötésre vonatkozó, fent leírt megszorításoktól, az egymással rokon családok hozzátartozói köthetnek házasságok, hogy a rokoni kapcsolatok még szorosabbak legyenek.<sup>16</sup>

### 3.3.3. A rokonok eltartása

Az iszlám lényegesen szélesebb körben vonja meg a rokonok tartásának, segítségének a kötelezettségét, mint a mi családjogunk, ahol a rokonaival szemben, a törvényben meghatározott körben, csak az jogosult tartásra, aki magát eltartani nem tudja, és akinek tartásra kötelezhető házastársa vagy bejegyzett élettársa sincs.<sup>17</sup> Az iszlám alapelve ezzel ellentétben, hogy az emberrel szemben, az egyéb embertársai közül a rokonai rendelkeznek több joggal, és a rokoni kapcsolatok őrzése minden muszlim kötelessége, azokat mindig és minden módon tisztelni kell. Így tehát, ha egy

<sup>14</sup> A házasságról, a családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvény (Csjt.) 1. § (1), (2), (3).

<sup>15</sup> Vö.: Csjt. 8. §

<sup>16</sup> Abu-l-a'lá Mawdudi: i.m.

<sup>17</sup> Vö.: Csjt. 60. § (1)

rokon elszegényedik, akkor a jó helyzetben lévő rokonának kötelessége, hogy segítsen neki. A zakát fizetésénél és más jótékony adományoknál is különös jelentőséget kell tulajdonítani a rokonok jogainak, és ha van köztük rászoruló, akkor előtérbe kell helyezni az adományozásnál a nem rokon rászorulókkal szemben.<sup>18</sup>

#### 3.3.4. Az öröklés

Az iszlám öröklési jog szerint az elhunyt által hátrahagyott vagyon nem egyetlen személyre száll - mint ahogyan az előfordulhat a mi polgári jogunkban<sup>19</sup> - hanem úgy kell elosztani, hogy minden közeli hozzátartozó megkapja belőle a részét. A legközelebbi rokonok a gyermekek, a házastárs, a szülők és a testvérek. Az ő örökösödési részük áll az első helyen, akik előnyben részesülnek mindenki mással szemben. Abban az esetben, ha nincsenek ilyen közeli rokonok, a részeket a további legközelebbi hozzátartozók kapják. Ilyen módon egy ember halála után annak vagyonát gyermekei és rokonai között osztják szét és így nem fordulhat elő a vagyoni értékek túlzott felhalmozása.<sup>20</sup>

#### 3.3.5. A Saria szabályai az egész muszlim világot átfogó testvériségi kapcsolatra

Kötelessége a muszlim embernek, hogy embertársaival becsületesen, őszintén, igazságosan és udvariasan bánjon. A Saria előírja a hívőknek, hogy tiszteljék mások érzéseit, kerüljék az illetlen, bántó beszédet, egymást kölcsönösen segítsék, törődjenek a betegekkel, szükségben szenvedőkkel, álljanak a fogyatékkal élők mellé, részvétellel legyenek a bánkódókkal, fogadják be az özvegyeket és az árvákat, etessék meg az éhezőket, és adjanak ruhát a nincsteleneknek.

Azért, hogy megmaradjon a közösség erkölcsileg tiszta élete, a férfi és nő szabad, korlátozás nélküli találkozása tilos. Ezért azon a körön kívül, amelybe a legközelebbi rokonok tartoznak, a férfiak és a nők csak indokolt esetben, és csak a hidzsáb (az elkendőzés parancsa) figyelembevételével találkozhatnak egymással, azaz idegen nők és férfiak nem tölthetik együtt az idejüket feleslegesen és haszontalanul, mert ez csak házasságtöréshez vezet, és az erkölcstelenséget segíti elő.

<sup>18</sup> Abu-l-a'lá Mawdudi: i.m.

<sup>19</sup> vö.: Az 1959. évi IV. törvény Magyar Köztársaság Polgári Törvénykönyvéről (Ptk.) 607. § (1) Törvényes örökös elsősorban az örökhagyó gyermeke.

<sup>20</sup> Abu-l-a'lá Mawdudi: i.m.

Ugyanebből az okból a nőknek egyszerűen kell öltözködniük, és el kell kendőzniük szépségüket, ha idegen férfiak előtt jelennek meg. A férfiak pedig nem nézhetik leplezetlenül a nőket, hanem le kell süssék a tekintetüket. A két nem közötti kapcsolat egyetlen helyes formája a házasság, és a muszlim embernek nem szabad e határ átlépésére még csak gondolnia sem. Ami az öltözködést illeti, a férfiaknak testüket legalább térdtől a köldökig be kell fedniük, míg a nőknek arcukon és kezükön kívül nem szabad a szűk értelemben vett rokonaikon kívül senkinek láttatni semmit. Az iszlám helyteleníti az olyan időtöltést, szórakozást, amely a testi vágyak felkorbácsolására csábít, noha maga a pihenés kétségkívül nagyon fontos, annak azonban olyannak kell lennie, ami a szellemet felfrissíti és élénkíti a lelket, nem pedig olyannak, amely rossz szenvedélyeket gerjeszt. A hívők kötelessége, hogy kerüljék az ellenségeskedést, nézeteltéréseket, és vitákat, azokat a Koránban és a Szunnában meghatározott elvek alapján tisztázzák, s ha a feleknek nem sikerül kiegyezniük, akkor vita és bosszankodás helyett Isten nevében fel kell hagyniuk viszálykodásukkal és Istennek kell átadniuk a döntés jogát.

A hívőket arra inti az iszlám, hogy ne legyenek intoleránsak és szűklátókörűek, ha más hitbeliekkel van dolguk, nem szabad azok vallását rágalmazni, vagy arról bántóan nyilatkozni, kerülni kell minden haszontalan vitát, inkább békében és megértésben kell élni egymás mellett. Természetesen mindez csak akkor érvényes, ha a nem muszlimok is betartják a békét és toleránsak a muszlimokkal szemben. Az iszlám kifejezett parancsa, hogy a muszlim embernek mindig nagyobb emberi empátiára, udvariasságra és szerénységre kell törekednie, mint más népeknek. A rossz illem, a helytelen viselkedésmód, az elnyomásra és agresszióra való hajlam, az intoleráns szűklátókörűség szöges ellentétben áll az iszlám lelkületével.<sup>21</sup>

#### 3.4. Az összes teremtmény jogai

Az iszlám szerint az ember lehetősége, hogy megszelídítse és a saját szolgálatába állítsa a többi teremtményt, az övé az a jog, hogy hasznosítsa a rendelkezésére álló dolgokat, ez azonban nem jelenti azt, hogy korlátlan szabadsága lenne ebben a tekintetben. Az iszlám azt tanítja, hogy az összes teremtmény bizonyos jogokkal bír az emberrel szemben, ami azt jelenti, hogy nem szabad semmit haszontalanul kockáztatni, sem ok nélkül megsebezni vagy károsítani, és a lehető

---

<sup>21</sup> Abu-l-a'lá Mawdudi: i.m.

legkevesebb kárt kell okozni a hasznosításuk során. Megengedett például az állatok levágása, azonban tilos csupán szórakozásból vagy sportból kioltani életüket. Az állatok levágásánál be kell tartani a debh (vágás) módját, más módszer alkalmazása vagy gyötrelmesebb az állat számára vagy rontja a hús minőségét, ezért is elítélendő az állatok hosszú fájdalommal járó leölése, vagy kínzó sebek ejtése. Ami a haszonállatokat illeti, az iszlám határozottan megtiltja azok éheztetését, túlterhelését, vagy azt, hogy az ember gonoszán bánjon velük. Madarat fogni és különösebb ok nélkül kalitkába zárni hasonlóképpen elítélendő. Az iszlám szintén helyteleníti a fák és bokrok szükségtelen kivágását is, az ember természetesen felhasználhatja gyümölcsüket és más részeit, azonban nincs joga céltalanul elpusztítani őket. Az iszlám nem csak az élőlények, hanem még az élettelen dolgok elpusztítását sem engedi meg, például helyteleníti, ha szükségtelenül sok vizet folytatunk el. Mindig azt tűzi célul, hogy kerülni kell a pazarlás minden elképzelhető formáját, és a rendelkezésre álló eszközöket és erőket a lehető legjobb módon kell felhasználni.<sup>22</sup>

„Allah méltányossága illendő bánásmódra, s a rokonnak való adakozásra szólít fel, s eltilt attól, ami hitvány és elvetendő, s a jogtalan erőszaktól. Talán hallgattok az intő szóra!”<sup>23</sup>

---

<sup>22</sup> Abu-l-a'lá Mawdudi: i.m.

<sup>23</sup> Korán (16:90)

## Irodalomjegyzék

Abu-l-a'lá Mawdudi: Az iszlám alapelvei. Fordította: Fodor Noémi. Felelős kiadó: Magyarországi Muszlimok Egyháza, Budapest, 2007.

Bóka János: Az iszlám jog alapjai. In.: Badó Attila-Loss Sándor (szerkesztők): Betekintés a jogrendszerek világába. Nyitott Könyv Kiadó, Budapest, 2003.

Korán. Az 1923. évi kairói kiadás szövegéből fordította: Simon Róbert, szerk: Puskás Ildikó. Helikon kiadó, 1994.

Visegrády Antal: Jogi alaptan. Janus Pannonius Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Pécs, 1996.